

POSTANOWIENIE

Dnia 3 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania R. Ś.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
o podleganie ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych ,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 3 września 2019 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 4 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2018 r., oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego R. Ś. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 28 kwietnia 2017 r., oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, [...] Oddział w W. z dnia 23 lipca 2015 r., którą organ rentowy stwierdził, że w okresie do dnia 1 czerwca 2014 r. do ubezpieczonego ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Odwołujący się zaskarżył w całości wyrok skargą kasacyjną, zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 233 § 1 k.p.c., a także naruszenie prawa materialnego, to jest: art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (dalej jako rozporządzenie podstawowe), art. 3 ust. 2 i 16 ust. 2 i 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i

Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (dalej jako rozporządzenie wykonawcze) w związku z art. 6 k.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na nieważność postępowania oraz fakt, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

W sprawie nie występuje nieważność postępowania, która zdaniem skarżącego miała polegać na pozbawieniu pracodawcy słowackiego obrony swych praw. Pogląd ten jest błędny, bowiem w judykaturze Sądu Najwyższego zostało już należycie wyjaśnione, że słowacki pracodawca nie jest zainteresowanym w sprawie o ustalenie właściwego ustawodawstwa, która toczy się przed polskim sądem

(zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15, OSNP 2018 nr 1, poz. 7).

Wypada także podkreślić, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na oczywistą zasadność wymaga wykazania kwalifikowanej postaci takiego zarzutu, polegającej na jej oczywistości, widocznej *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej i bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Pojęcie „oczywistego” naruszenia prawa należy do sfery obiektywnej i wymaga wykazania, że podniesione zarzuty naruszenia podstaw zaskarżenia były ewidentnie zasadne bez potrzeby dokonywania szczegółowej lub ponownej weryfikacji kontestowanego stanu faktycznego. Tymczasem stanowisko skarżącego tego rodzaju uchybienia nie eksponuje, upatrując wadliwości w wyborze schematu procedowania, co zaś nie mieści się w obrębie podstawy z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Trzeba zauważyć, że ani wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ani jego uzasadnienie nie wskazują na elementarnie wadliwie zastosowany przepis (przepisy), lecz skarżący przyjmuje optykę nastawioną na odmienną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, posługując się terminologią „brak podstaw do zastosowania przepisu”, brak kompetencji Sądu do oceny marginalności pracy najemnej”. Tego rodzaju technika przeczy istocie naruszenia opisanego we wskazanej podstawie przedsądu.

Niemniej należy zwięźle wyjaśnić, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich UE podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje pracę najemną (art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego), z zastrzeżeniem wynikającym z art. 14 rozporządzenia wykonawczego, a mianowicie praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowania ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Wykładni art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia należy dokonywać w ten sposób, że w celu określenia ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie na podstawie tego przepisu do osoby, która zwykle wykonuje pracę najemną i prowadzi działalność na własny rachunek w różnych państwach

członkowskich, należy wziąć pod uwagę wymogi ustanowione w art. 14 ust. 5b oraz w art. 16 rozporządzenia wykonawczego (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 13 lipca 2017 r., C-89/16, curia.eu).

Na tle powyższych rozwiązań ukształtowała się jednolita praktyka orzecznicza zapoczątkowana wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47), zgodnie z którym nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia podstawowego dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Z tych względów instytucja właściwa według miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie ma kompetencji do oceny spełnienia warunków objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim z tytułu wykonywania tam pracy najemnej.

Z przepisu art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego wynika jednoznacznie, że wydanie w sprawach koordynacji decyzji tymczasowej nie musi uwzględniać wniosku ubezpieczonego. Korzystne rozstrzygnięcie dla pracownika następuje tylko wtedy, gdy jego praca nie cechowała się charakterem marginalnym. Ostateczną decyzję wydaje instytucja ubezpieczenia społecznego kraju, w którym złożono wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa, ale w takiej sprawie powinno najpierw dojść do ustalenia właściwego ustawodawstwa w drodze decyzji tymczasowej, doręczonej właściwemu organowi zagranicznemu na podstawie art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego. Dopiero po zaakceptowaniu (również milczącym) przez zagraniczną instytucję ubezpieczeniową decyzji tymczasowej lub przeprowadzeniu wzajemnych uzgodnień w drodze procedury koncyliacji, możliwe jest wydanie decyzji ostatecznej.

Przykładając powyższy szablon na sytuację skarżącego, *a limine* widać, że organ rentowy wszczął odpowiednią procedurę ustalenia właściwego ustawodawstwa w związku z ujawnieniem przez odwołującego się tytułu do ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim UE. W takim razie

ciężar „pracy marginalnej” przechodzi na podmiot miejsca wykonywania pracy najemnej, unikając tym samym oceny prawnej umowy o pracę zawartej w innym państwie członkowskim. Wynik stosownej procedury, która nie musi uzewnętrzniać się szczególnymi formułami, zadecyduje o wyborze ustawodawstwa właściwego. Dlatego stanowisko słowackiej instytucji ubezpieczeniowej (praca w wymiarze 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro) oznaczało stanowisko, że traktuje pracę ubezpieczonego jako pracę marginalną na Słowacji i godzi się ostatecznie na wybór ustawodawstwa zaproponowany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Tym samym ostatecznie w sprawie, ocena pracy marginalnej została podjęta przez właściwy ku temu organ, zaś pozwany, a później sądy powszechne nie decydowały samodzielnie o pracy marginalnej jako negatywnej przesłance wyłączającej podleganie ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pracy najemnej.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, że skarżący nie zdołał wykazać, że zachodzi potrzeba merytorycznego rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego też, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji swojego postanowienia.